

Uwarunkowania sukcesu małych i średnich przedsiębiorstw w świetle opinii przedsiębiorców

dr Elżbieta Stańczyk, Urząd Statystyczny we Wrocławiu

WPROWADZENIE

Źródłem danych w prezentowanej analizie są wybrane wyniki zrealizowanego w skali całego kraju na przełomie 2017 r. 2018 r. przez resort statystyki publicznej badania ankietowego, które było głównym elementem pracy badawczej

„**Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości w sektorze MŚP**”. Praca ta była jedną z prac eksperymentalnych prowadzonych w GUS w ramach projektu „Statystyka dla polityki spójności”, współfinansowanego ze środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

Eksperymentalny charakter pracy badawczej powoduje, że zaprezentowane w raportach końcowych wyniki mogą zawierać także wyniki badań znajdujące się jeszcze w fazie rozwoju czy dopracowywania metodologii.

Praca realizowana była przez Urzędem Statystycznym we Wrocławiu we współpracy z :

- , Urzędem Statystycznym w Warszawie
- Departamentem Przedsiębiorstw GUS,
- Centrum Informatyki Statystycznej (Zakład w Radomiu)

CEL BADAŃ

- przygotowanie metodologii pozyskiwania przez statystykę publiczną nowych danych służących kompleksowej ocenie krajowych i regionalnych uwarunkowań rozwoju przedsiębiorczości w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw, głównie w oparciu o opinie przedsiębiorców; przetestowanie i ocena jakości zastosowanego narzędzia badawczego;
- identyfikacja istotnych z punktu widzenia przedsiębiorców czynników rozwoju przedsiębiorczości - czynników determinujących sukces przedsiębiorstw sektora MŚP.
- w tym identyfikacja dotychczas nie uwzględnianych w badaniach GUS
  - uwarunkowań wewnętrznych (m.in. takich jak: system zarządzania jednostką, orientacja przedsiębiorcza, orientacja rynkowa, działania w zakresie planowania strategicznego, formy i kierunki współpracy z innymi podmiotami),
  - specyficznych uwarunkowań otoczenia lokalnego i instytucjonalnego.

W pracy badawczej wybrano takie podejście, w ramach którego najistotniejsze było specyfikowanie nie tyle przeszkód i problemów zauważanych przez przedsiębiorców, lecz skoncentrowanie się głównie na identyfikacji tych determinant, które mogą być stymulantami procesów rozwoju, wzrostu - sukcesu przedsiębiorstw sektora MŚP oraz pewnych cech lub też sposobów działania wspólnych dla przedsiębiorstw odnoszących sukcesy rynkowe.

PODMIOT I PRZEDMIOT BADANIA

Podmiotem badania były przedsiębiorstwa sektora niefinansowego o liczbie pracujących: 10-49 (tj. przedsiębiorstwa małe) oraz 50-249 pracujących (tj. średnie),
- łącznie **ok. 73 tys. podmiotów**.

Przedmiotem pilotażowego badania ankietowego były opinie przedsiębiorców:

- nt. oceny znaczenia i siły oddziaływania zaproponowanych grup czynników na rozwój i osiąganie sukcesu w działalności przedsiębiorstw, w tym m.in. dot.:
  - systemów zarządzania, orientacji przedsiębiorczej, sposobów działania, planowania strategicznego, technologii informacyjno-telekomunikacyjnych itp. (tzw. czynników wewnętrznych).
  - otoczenia lokalnego i instytucjonalnego oraz wsparcia zewnętrznego (np. od JST)
- oceny prowadzonej działalności gospodarczej, m.in. w zakresie wzrostu i rozwoju przedsiębiorstwa, opłacalności działalności gospodarczej (czynników sukcesu).

Takie ujęcie zakresu przedmiotowego badania było przedsięwzięciem nowatorskim dla statystyki publicznej. Na ogół przedmiotem badań z zakresu rozwoju przedsiębiorczości sektora MŚP były uwarunkowania zewnętrzne, w tym głównie bariery i przeszkody działalności przedsiębiorstw.

NARZĘDZIA BADAWCZE

Jednym z narzędzi badawczych były **dwa panele eksperckie** w formie dyskusji panelowych, tzw. badania fokusowe.

Drugim narzędziem badawczym, które umożliwiło pozyskanie nowych danych było **badanie ankietowe** (ze statusem badania dobrowolnego) zrealizowane w skali całego kraju, w okresie od 18.12.2017 r. do 31.01.2018 r.

Badanie ankietowe „Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości w sektorze MŚP” zostało przeprowadzone w formie elektronicznej, na formularzu MŚP z wykorzystaniem Portalu Sprawozdawczego GUS. Dzięki specjalistom IT zostało stworzone oprogramowanie obsługujące w środowisku Portalu formularz elektroniczny MŚP, przygotowany na podstawie wzorca kwestionariusza.

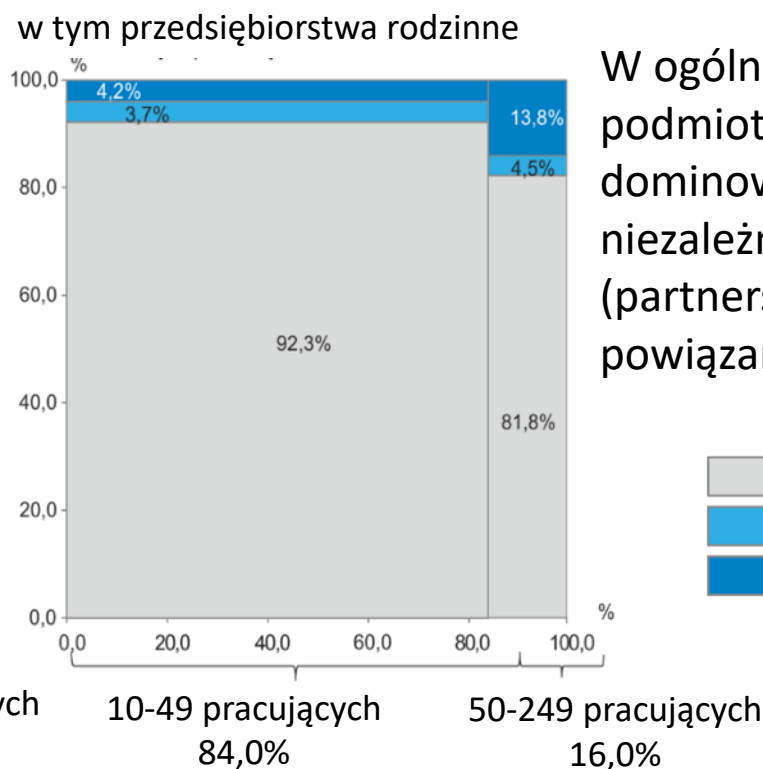
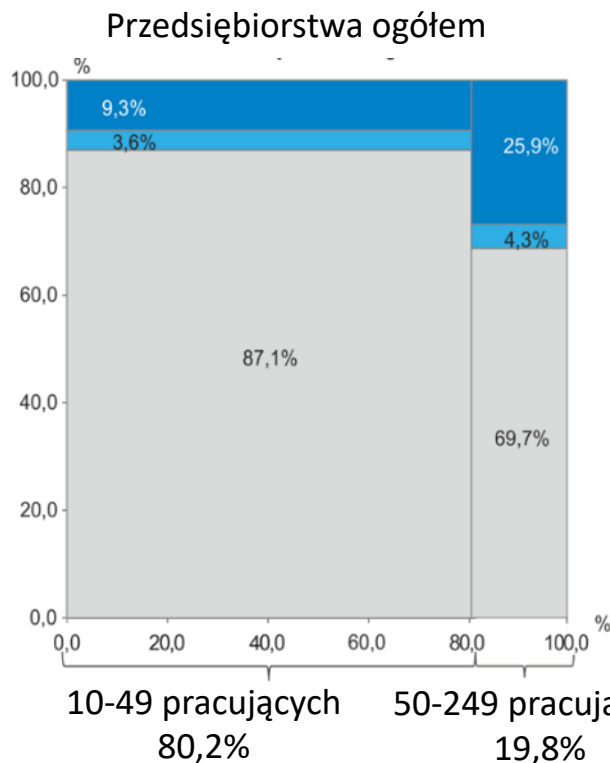
Do pomiaru opinii, postaw i poglądów badanych przedsiębiorców zastosowano 5-stopniową skalę pozycyjną, wzorując się na klasycznej skali :

[np. 1 – znaczne zmniejszenie/ pogorszenie, 2 – niewielkie zmniejszenie/pogorszenie, 3- utrzymanie się na porównywalnym poziomie, 4 – niewielkie zwiększenie/niewielka poprawa, 5 – znaczne zwiększenie/znaczną poprawa.

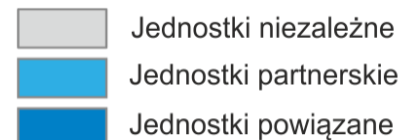
Ew 1 – zupełnie nieistotny, 2 – raczej nieistotny, 3 – neutralny, 4 – raczej istotny, 5 – zdecydowanie istotny (kluczowy]. Dodatkowo wyróżniono sytuację 0 – czynnik nie występuje.

WYBRANE WYNIKI.

STRUKTURA BADANYCH PRZEDSIĘBIORSTW

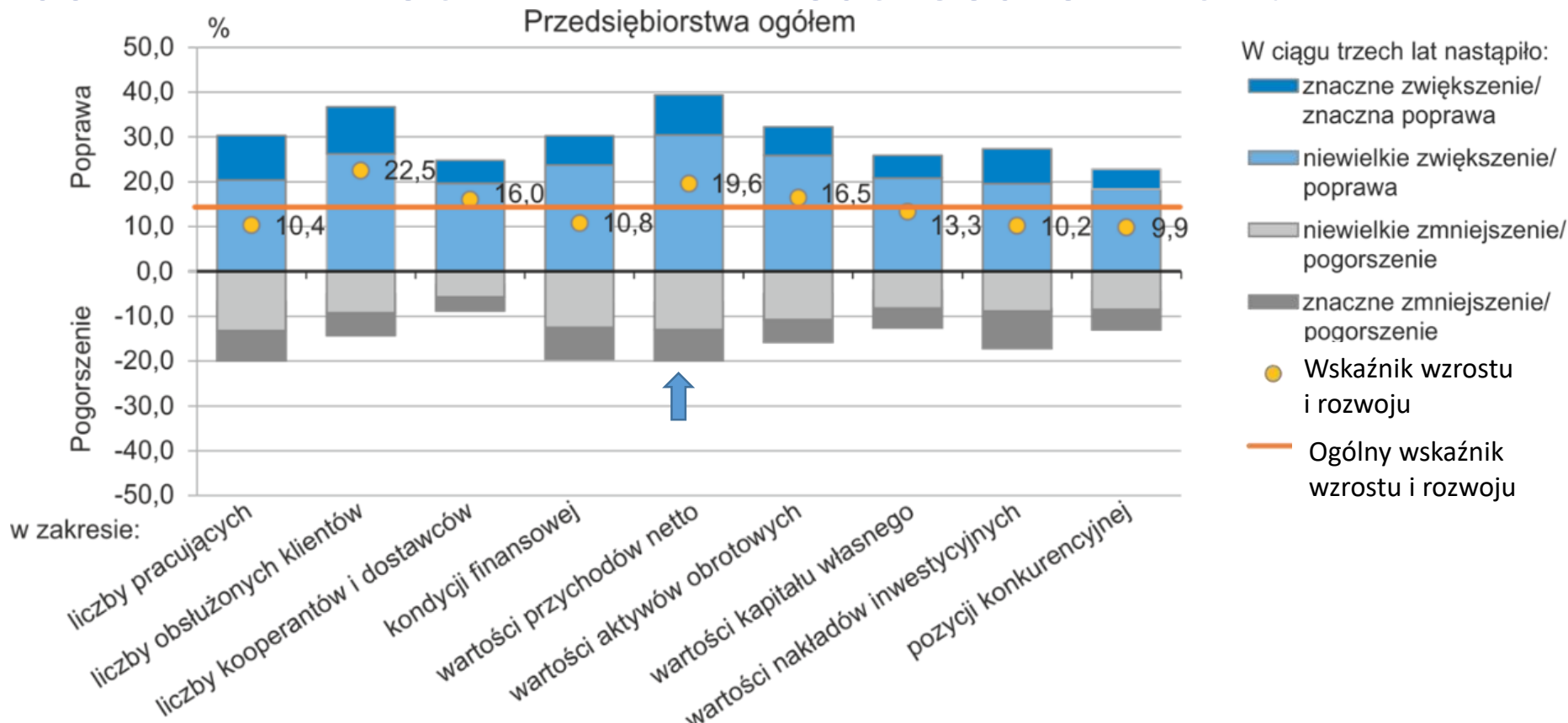
W ogólnej liczbie badanych podmiotów zdecydowanie dominowały jednostki niezależne – 83,7% (partnerskie stanowiły 3,8% a powiązane 12,6%).

Spośród ogólnej liczby respondentów 33,9% deklaroowało, iż prowadzi przedsiębiorstwo rodzinne (w przypadku przedsiębiorstw małych 35,4%, a w przypadku średnich – 27,4%).

WYBRANE WYNIKI.

SUBIEKTYWNA OCENA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

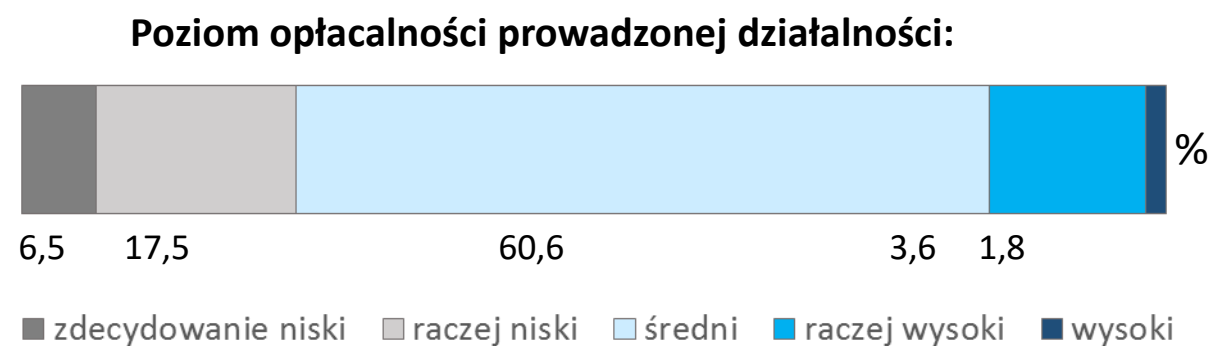

Biorąc pod uwagę funkcjonowanie przedsiębiorstwa na przestrzeni ostatniego 3-letniego okresu, dla zdecydowanej większości respondentów odnotowano poprawę sytuacji w przedsiębiorstwach niż pogorszenie.

W największym stopniu nastąpiło w tym okresie **zwiększenie wartości przychodów netto** (dla 39,4% podmiotów wobec 19,8%, dla których zmniejszenie wartości), a w najmniejszym stopniu w przypadku **pozycji konkurencyjnej** (dla 22,8% podmiotów poprawa sytuacji wobec 12,9%, dla których pogorszenie sytuacji).

WYBRANE WYNIKI.

SUBIEKTYWNA OCENA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Zdaniem 37,3% respondentów, w branży, w której przedsiębiorstwo funkcjonuje, istnieje możliwość osiągnięcia wyższych przychodów z działalności przedsiębiorstwa niż obecne przychody.

Zagrożenie utraty płynności finansowej

W ogólnej liczbie ankietowanych jednostek **24,6% stanowiły przedsiębiorstwa, w których powstało zagrożenie utraty płynności finansowej**, czyli utraty zdolności do wywiązywania się z krótkoterminowych zobowiązań (**wobec braku takiego zagrożenia wśród 55,7% badanych podmiotów**).

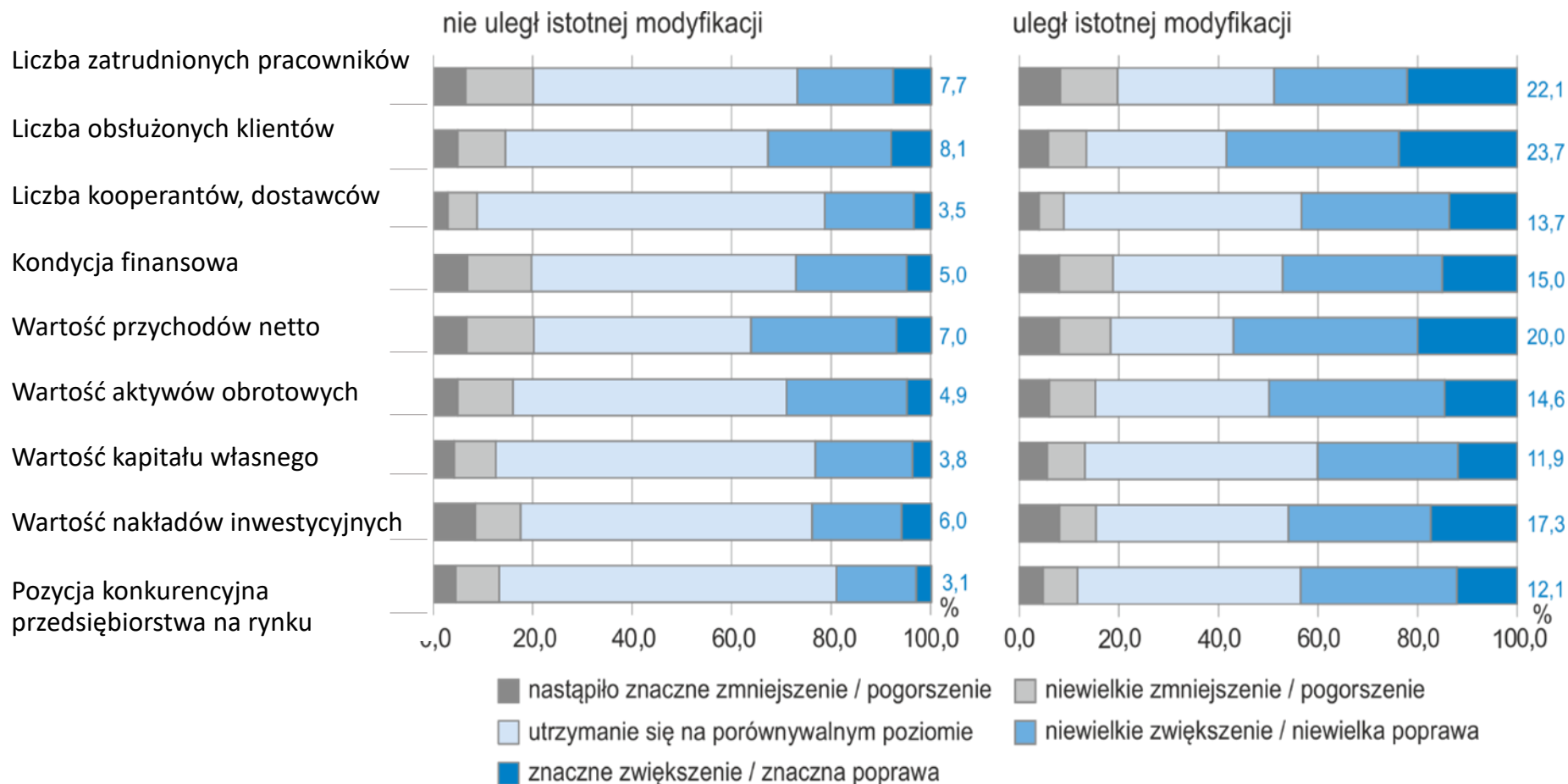
Głównym powodem zagrożenia płynności finansowej wskazanym przez przedsiębiorców, było pogorszenie kondycji finansowej klientów i opóźnienia w płatności oraz załamanie popytu na produkty. Jako najmniejsze zagrożenie wymieniane było zarządzanie kapitałem obrotowym, wahania kursów walut.

UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE SUKCESU. DOSKONALENIE SYSTEMU ZARZĄDZANIA PRZEDSIĘBIORSTWEM

- Jedynie niewielka część badanych przedsiębiorstw **udoskonalila w ciągu trzech ostatnich lat swój system zarządzania** (15,2%).
- Gdyby wiązać przyczynowo zrealizowane procesy doskonalenia systemu zarządzania z miarami wzrostu badanych przedsiębiorstw, to **w największym stopniu udoskonalenie przekładało się na wzrost liczby obsłużonych klientów, na wzrost liczby zatrudnianych pracowników oraz na wzrost wartości przychodów netto.**

UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE SUKCESU. DOSKONALENIE SYSTEMU ZARZĄDZANIA PRZEDSIĘBIORSTWEM

System zarządzania przedsiębiorstwem w ciągu ostatnich 3 lat:

UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE SUKCESU.

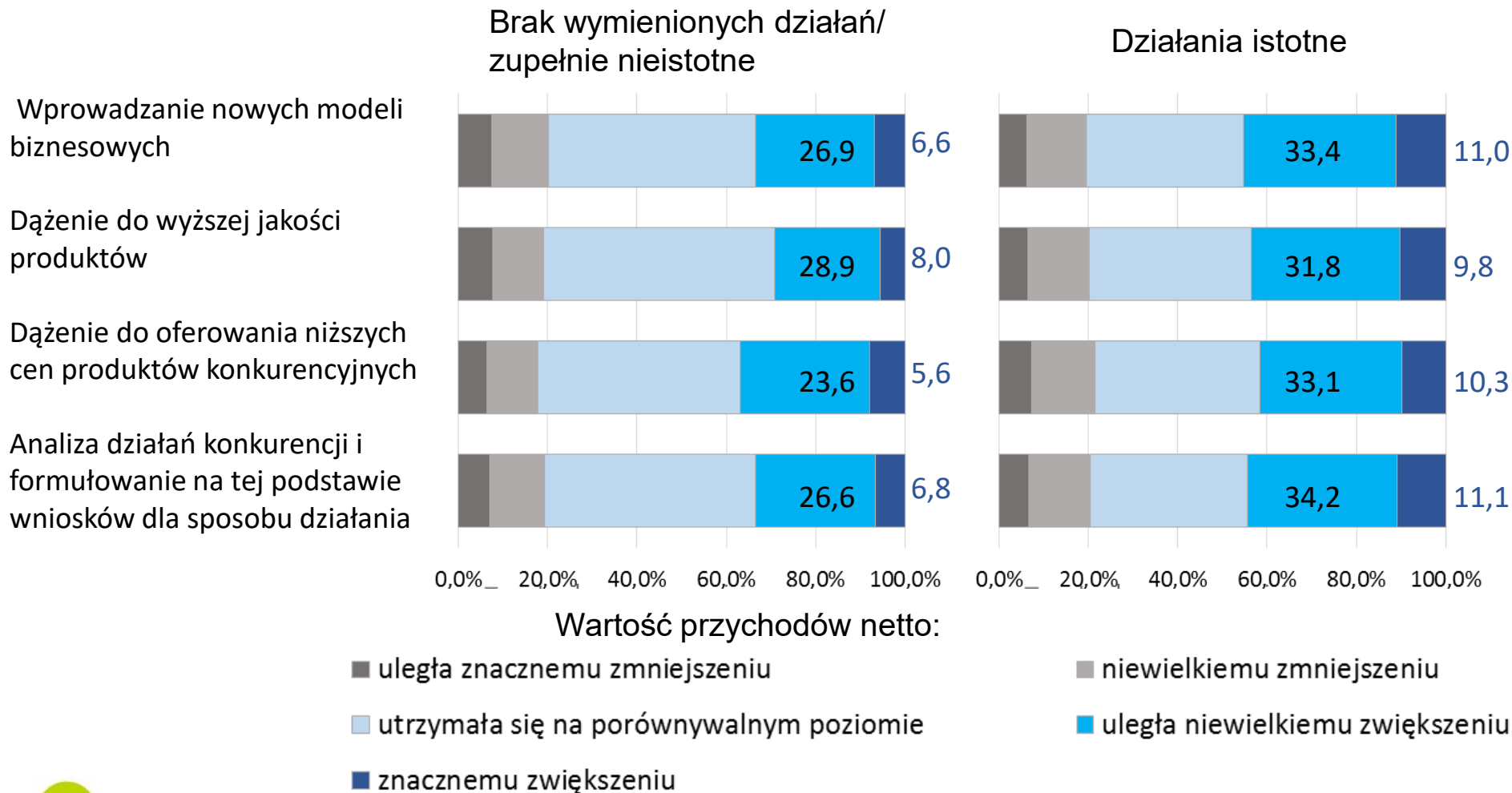
PRAKTYKI

ZARZĄDZANIA PRZEDSIĘBIORSTWEM

- Spośród praktyk zarządzania, które mogą przekładać się na wzrost efektywności działania i szerzej, wzrost i rozwój przedsiębiorstw z grupy MŚP, największą popularnością cieszyło się **dążenie do wyższej jakości własnej oferty (produktów i usług)**. Jako kluczowy czynnik deklarowało ją 33,6% badanych przedsiębiorców.
- Drugą pozycję zajmowało **wprowadzanie nowych modeli biznesowych**, z wartością 17,0%. Była ona jednak zbliżona, co do znaczenia przypisywanego im przez przedsiębiorców, do pozostałych praktyk współczesnego zarządzania, na przykład do **analizy działań konkurencji i formułowania na tej podstawie wniosków dotyczących sposobu działania własnego przedsiębiorstwa** (14,9%).
- Wbrew oczekiwaniom, mniejsze znaczenie miał czynnik – **dążenie do oferowania niższych cen produktów w porównaniu do przedsiębiorstw konkurencyjnych** (14,1%)

UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE SUKCESU. PRAKTYKI ZARZĄDZANIA PRZEDSIĘBIORSTWEM

Zmiany w ostatnich 3 latach w zakresie wartości przychodów netto

UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE SUKCESU

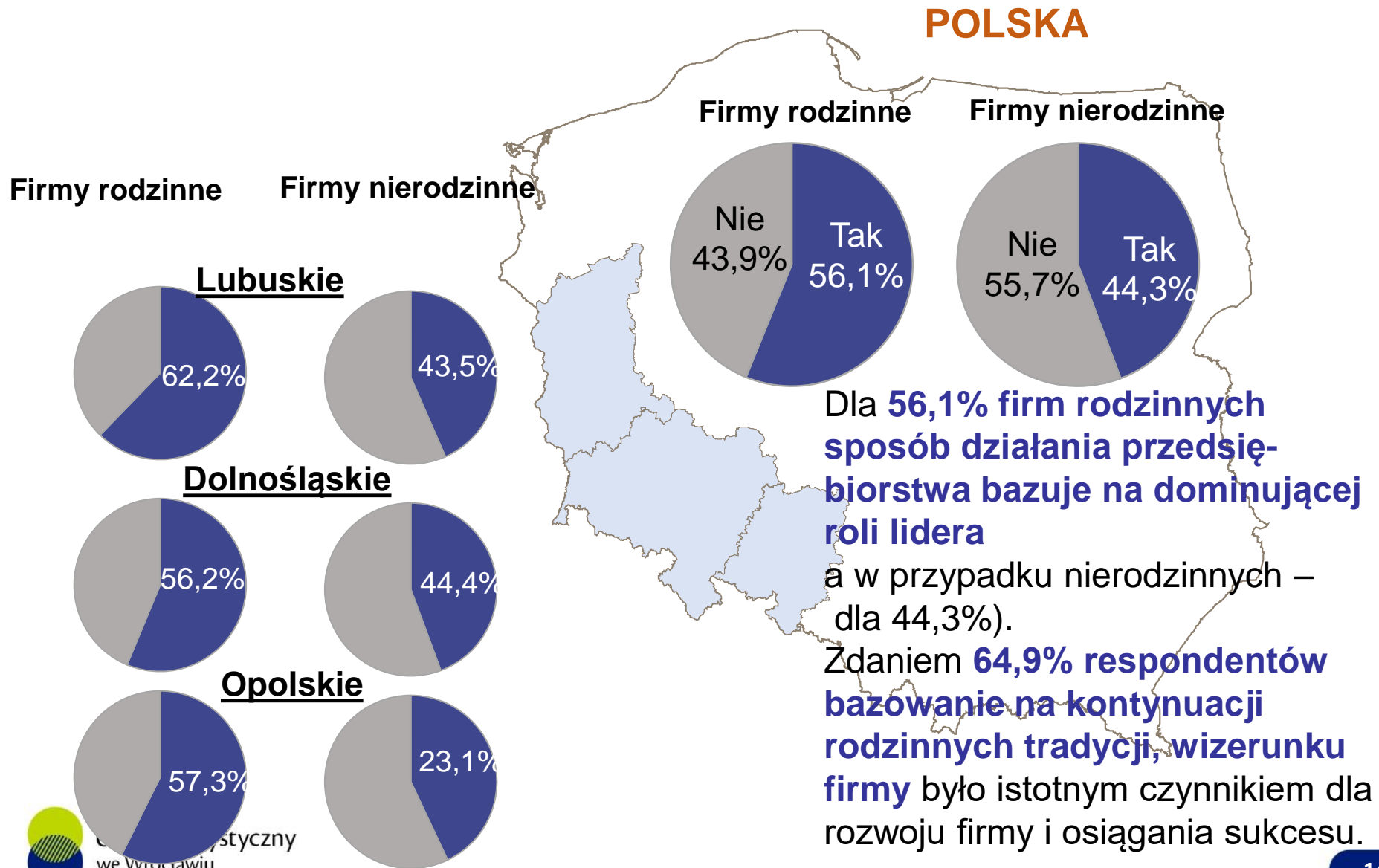
ROLA LIDERA

W opinii przedsiębiorców kompetencyjnymi oraz osobowościowymi determinantami sukcesu rynkowego przedsiębiorstwa były:

- **znajomość rynku, na którym funkcjonuje przedsiębiorstwo** (61,9% ankietowanych oceniało tę wiedzę jako kluczową dla sukcesu przedsiębiorstwa),
- **wiara we własne siły, ambicja, pewność siebie** (53,5%),
- **determinacja i konsekwencja** (55,2%),
- **duże doświadczenie w zarządzaniu** (52,9%) czy
- **odporność na stresy i poniesione porażki** (55,1%)

i stawiali je ponad kompetencje formalne, na przykład udział w kursach i szkoleniach (25,6%), formalne wykształcenie i wiedzę teoretyczną (41,2%) oraz co ciekawe, zdecydowanie ponad znajomość języków obcych (21,3%).

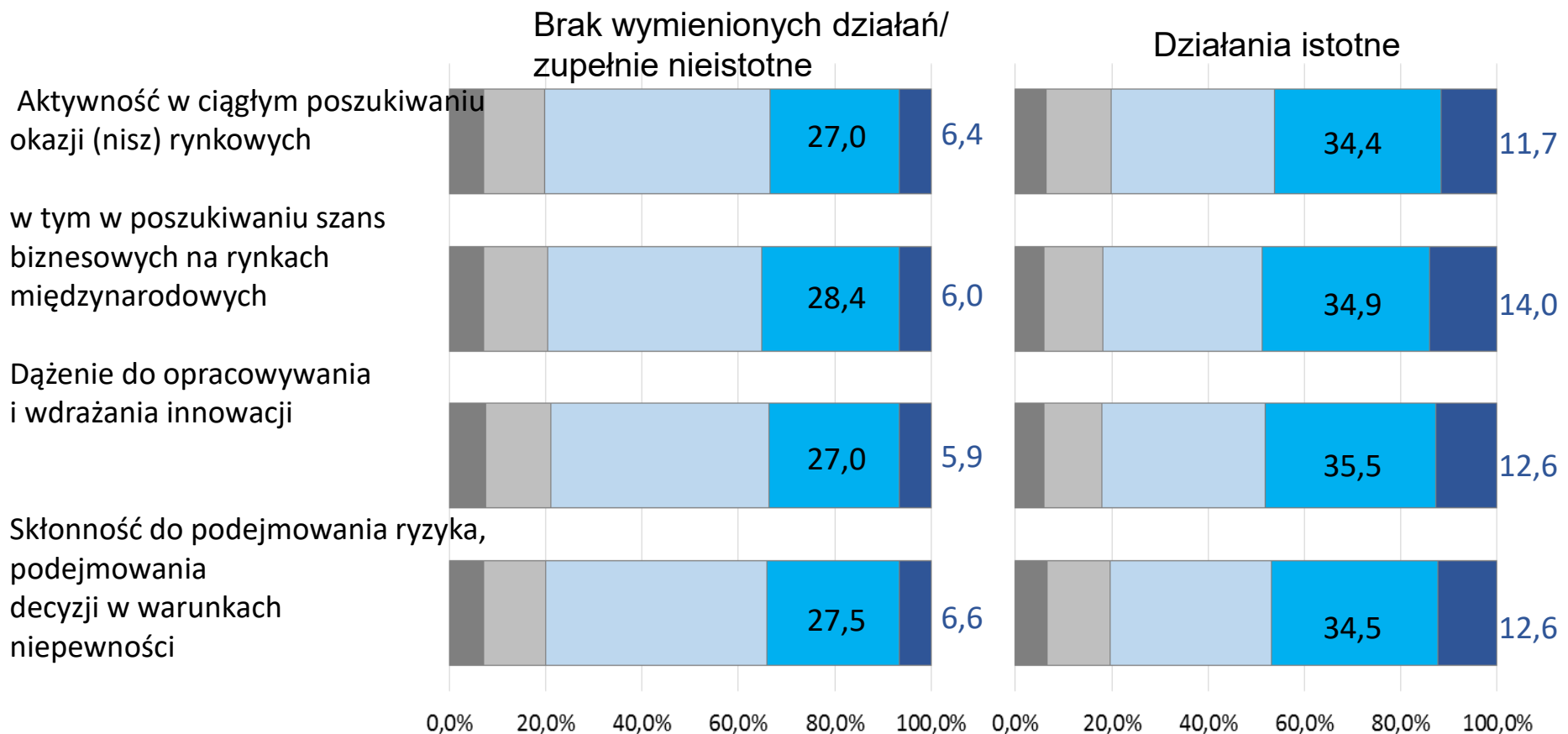
UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE SUKCESU. ROLA LIDERA

UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE SUKCESU.

ORIENTACJA PRZEDSIĘBIORCZA

Zmiany w ostatnich 3 latach w zakresie wartości przychodów netto

Wartość przychodów netto:

■ uległa znacznemu zmniejszeniu

■ utrzymała się na porównywalnym poziomie

■ znacznemu zwiększeniu

■ niewielkiemu zmniejszeniu

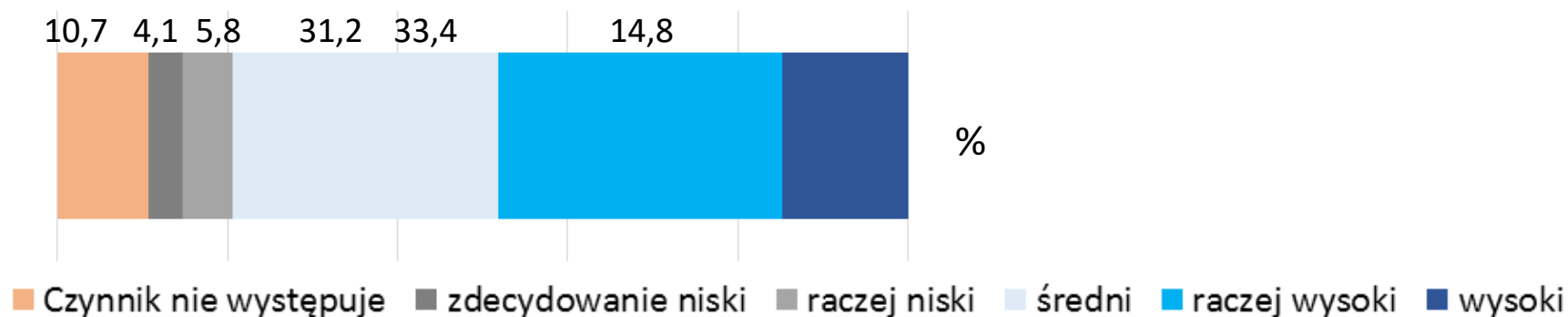
■ uległa niewielkiemu zwiększeniu

UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE SUKCESU.

TECHNOLOGIE INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNE

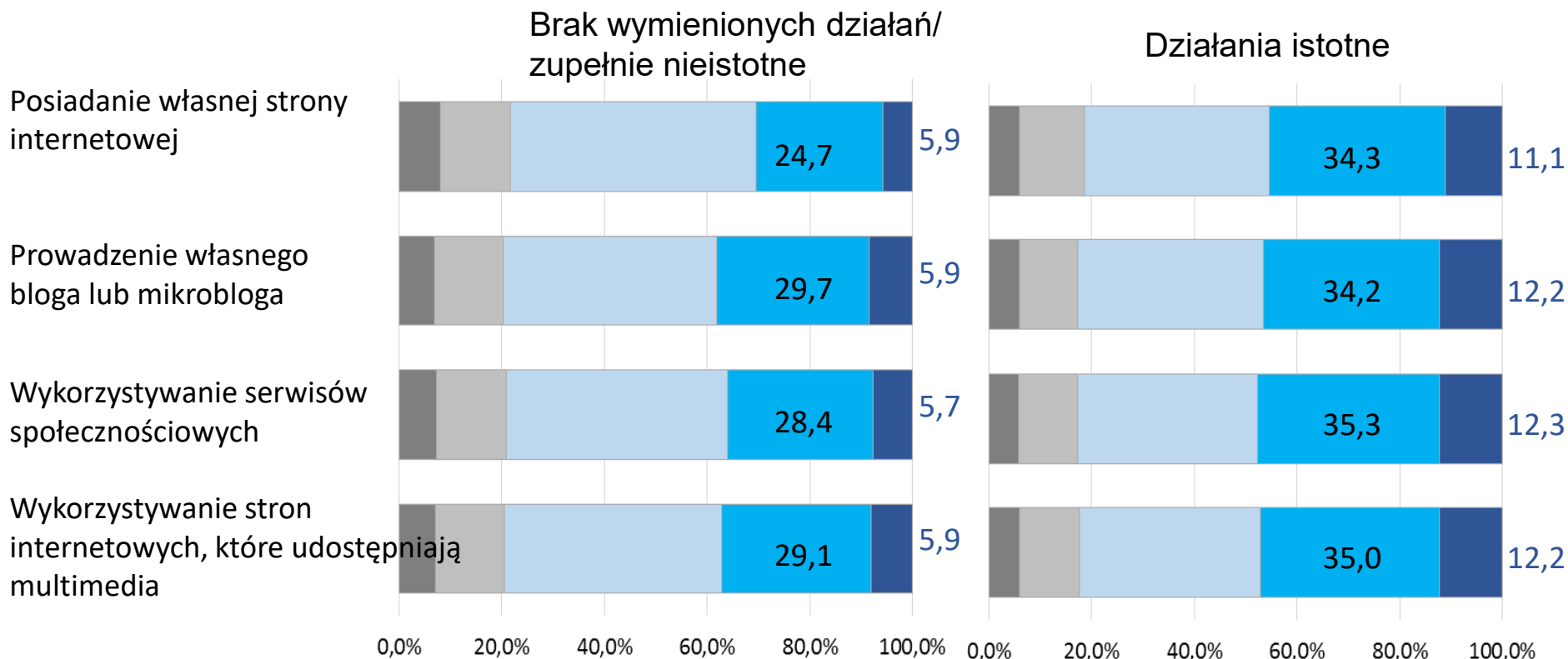
- Wiele przedsiębiorstw z grupy MŚP uzyskało dostęp do rynków szerszych niż lokalne dzięki zastosowaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz modelu biznesowego jakim jest e-biznes;
- Zwiększyło to szanse na ich wzrost oraz rozwój bądź bardziej generalnie – sukces rynkowy. To właśnie dzięki Internetowi wiele małych przedsiębiorstw lokalnych przekształciło się w podmioty działające na rynku krajowym bądź nawet międzynarodowym;
- Należy zauważyć, że około połowa badanych przedsiębiorców postrzegała te technologie jako istotne bądź kluczowe dla własnego rozwoju (48,2%). Dotyczy to w szczególności posiadania własnej strony internetowej (59,6%), a w znacznie mniejszym stopniu własnego sklepu internetowego (22,9%).

Poziom znaczenia opracowywania strategii sprzedaży produktów i usług przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii teleinformatycznych

UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE SUKCESU. TECHNOLOGIE INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNE

Zmiany w ostatnich 3 latach w zakresie wartości przychodów netto

Wartość przychodów netto:

■ uległa znacznemu zmniejszeniu

■ utrzymała się na porównywalnym poziomie

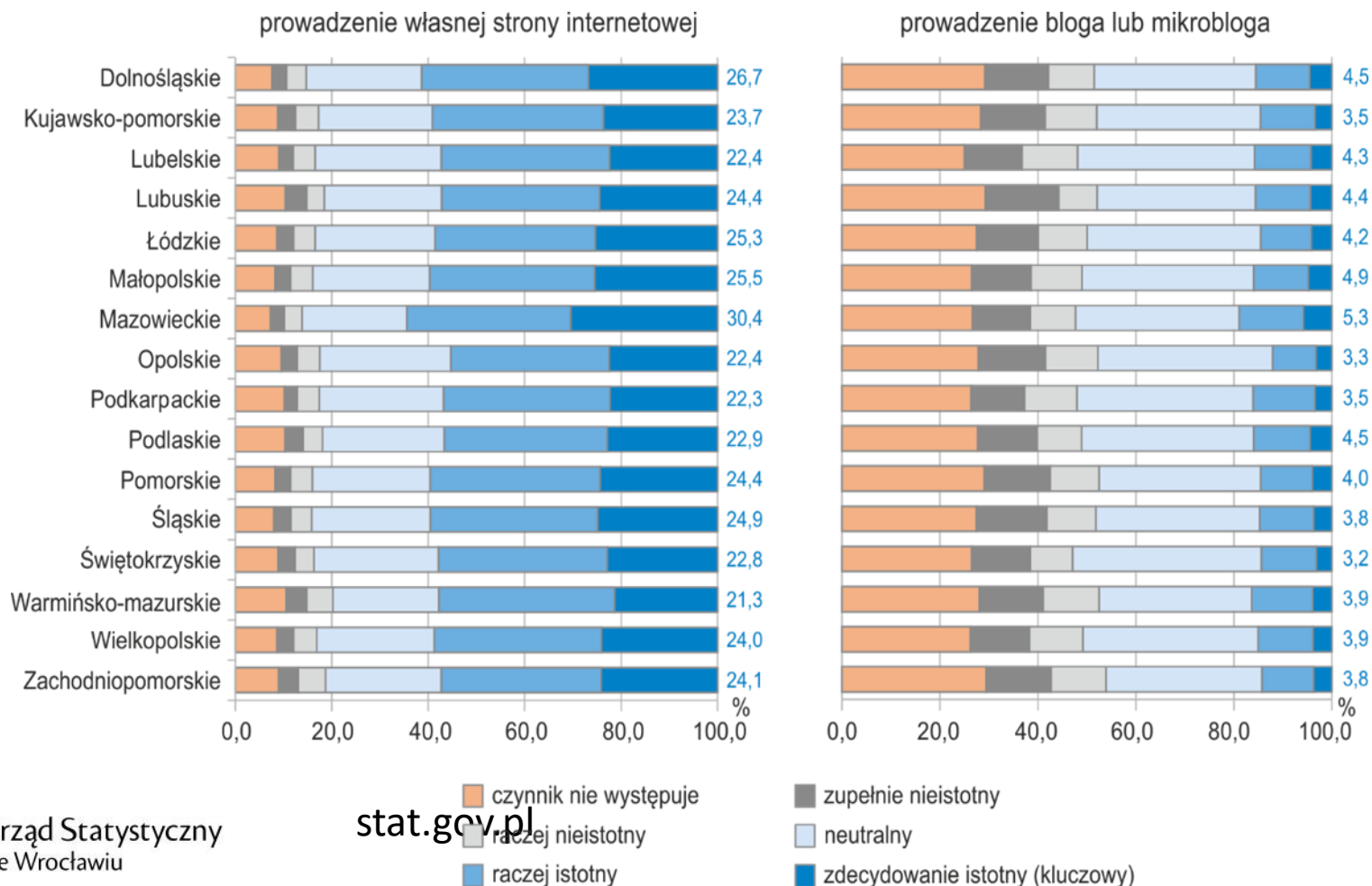
■ znacznemu zwiększeniu

■ niewielkiemu zmniejszeniu

■ uległa niewielkiemu zwiększeniu

UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE SUKCESU. TECHNOLOGIE INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNE WG WOJEWÓDZTW

Poziom znaczenia dla rozwoju przedsiębiorstwa i osiągnięcia sukcesu wybranych działań w zakresie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych

ZNACZENIE CZYNNIKÓW OTOCZENIA LOKALNEGO

Popyt na towary i usługi oferowane przez przedsiębiorstwo

Dostępność zasobów ludzkich o pożądanych kwalifikacjach

Odpowiedni poziom świadczonych usług telekomunikacyjnych

Przychylność społeczności lokalnej wobec przedsiębiorstwa

Odpowiednie wyposażenie w infrastrukturę techniczną

Odpowiednie wyposażenie w infrastrukturę drogową

Atrakcyjne ceny wynajmu nieruchomości i ich dostępność

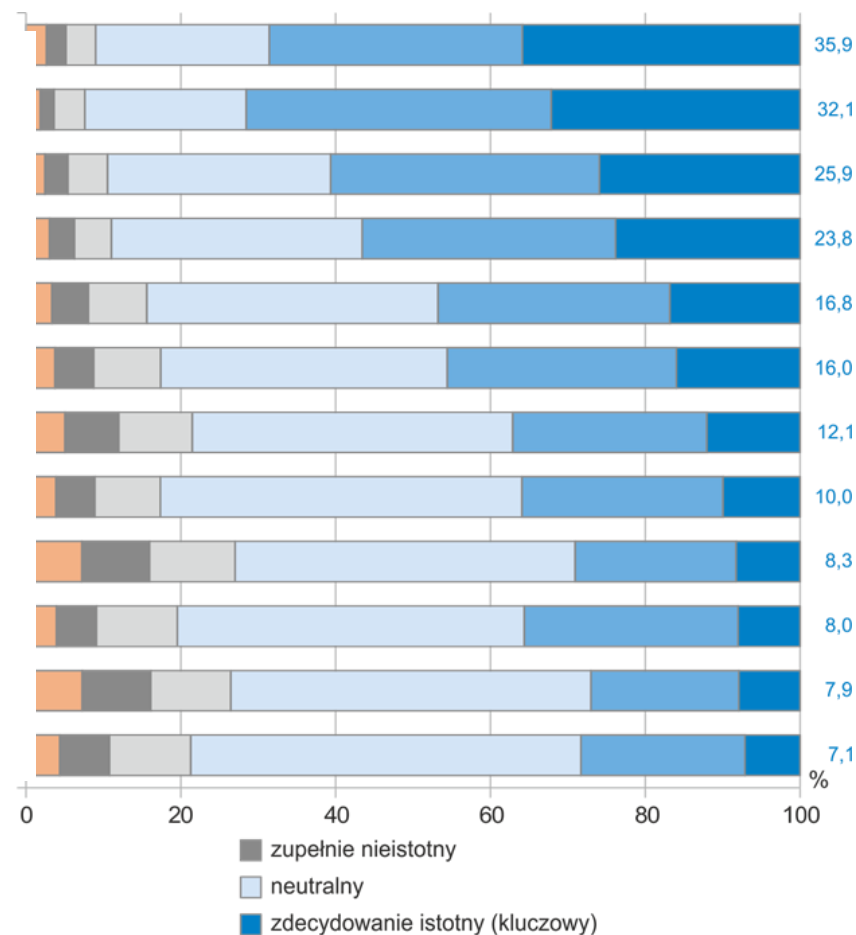
Odpowiedni poziom bezpieczeństwa publicznego

Napływ kapitału zagranicznego

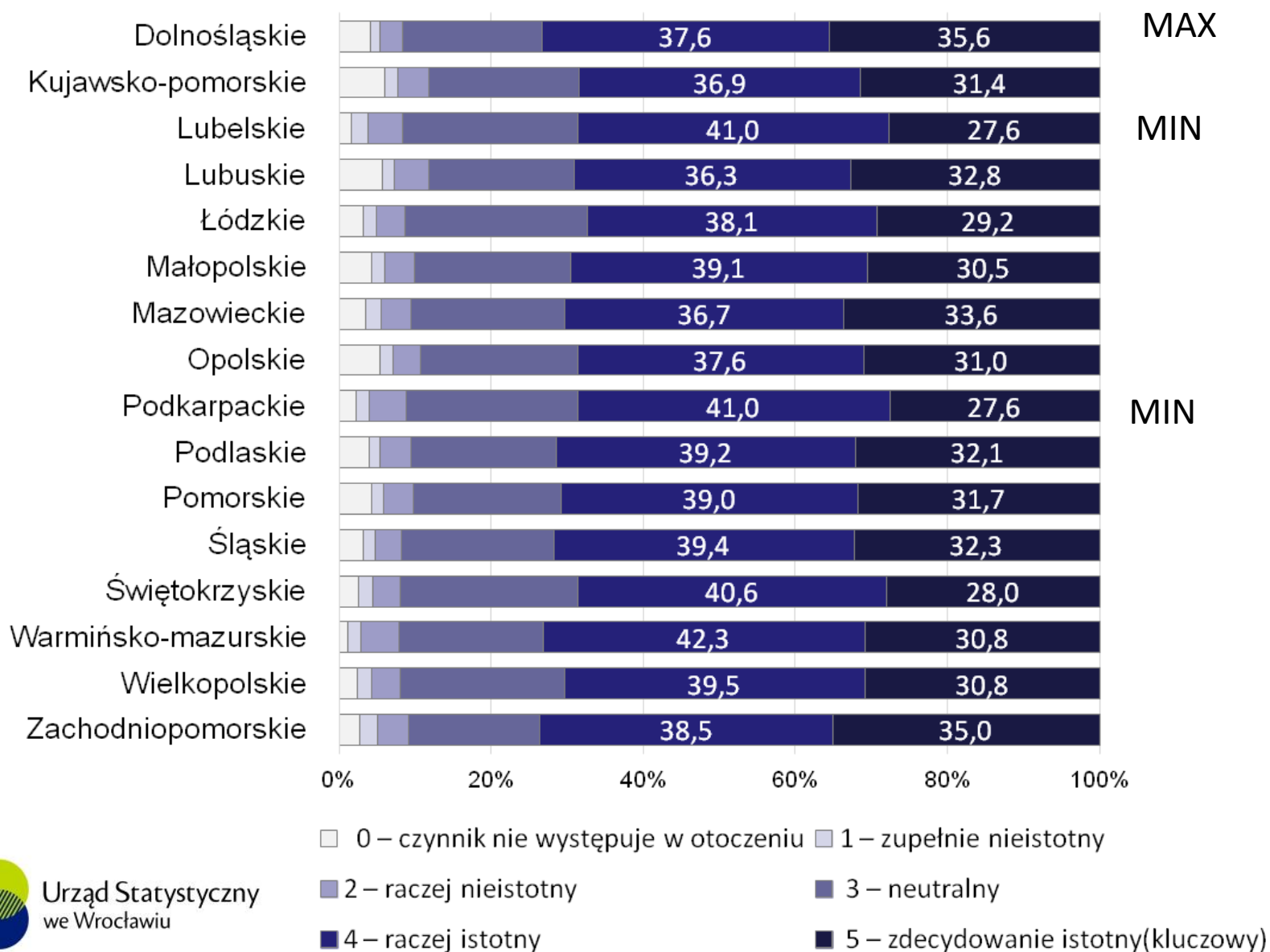
Dostępność lokalnych ośrodków edukacyjnych i szkoleniowych

Funkcjonowanie specjalnych stref ekonomicznych

Odpowiednie wyposażenie w infrastrukturę społeczną

DOSTĘPNOŚĆ ZASOBÓW LUDZKICH O POŻĄDANYCH KWALIFIKACJACH – wg województw

ZNACZENIE CZYNNIKÓW OTOCZENIA INSTYTUCJONALNEGO

Sprawnie funkcjonujące organy administracji publicznej

Opracowany i uchwalony miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

Dostępność informacji ze strony JST na temat przetargów

Przestrzeganie przez JST zasad realizacji zamówień publicznych

Możliwość korzystania z lokalnych podmiotów świadczących usługi informatyczne, serwis techniczny

Opracowany i uchwalony miejscowy plan rozwoju gospodarczego

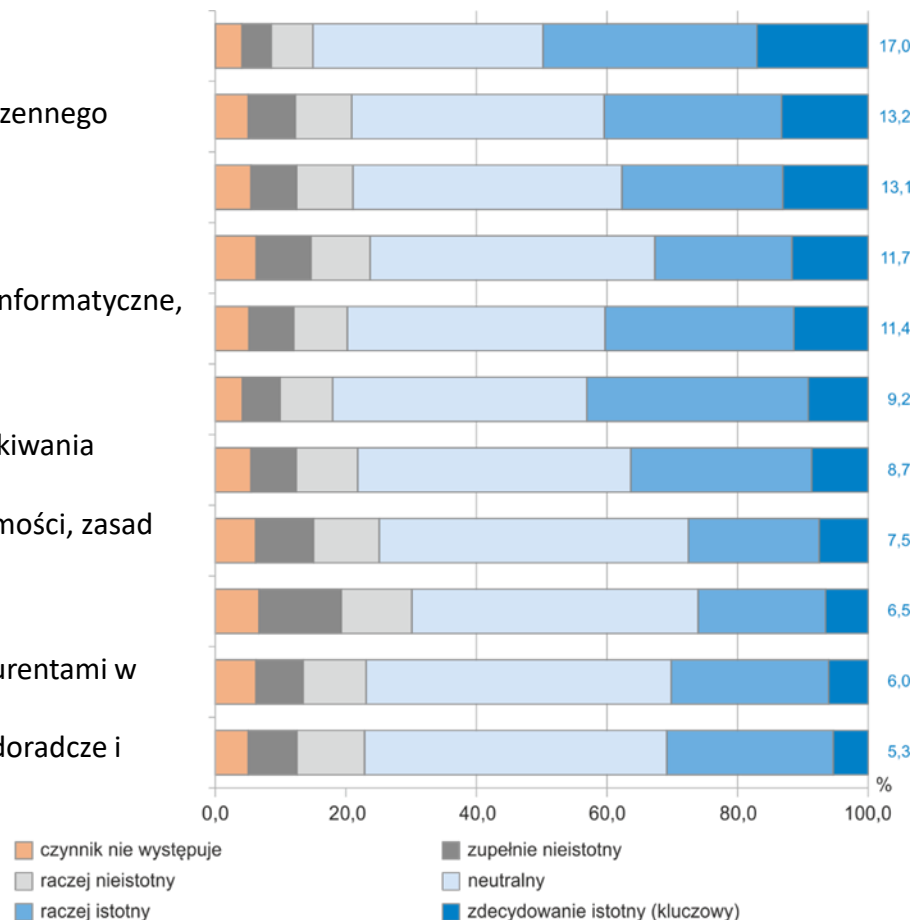
Możliwość korzystania z lokalnych firm doradczych w zakresie pozyskiwania środków unijnych i innych źródeł

Dostępność informacji ze strony JST dotyczących zasobów nieruchomości, zasad gospodarowania lokalami użytkowymi

Możliwość korzystania z lokalnych biur rachunkowo-księgowych

Możliwość kontaktów i współpracy z innymi przedsiębiorcami/konkurentami w ramach zrzeseń przedsiębiorców

Możliwość korzystania z lokalnych podmiotów świadczących usługi doradcze i szkoleniowe

ZNACZENIE CZYNNIKÓW WSPARCIA ZEWNĘTRZNEGO

Możliwość korzystania z publicznego wsparcia finansowego od JST w zakresie ulg podatkowych, obniżenia podatków i opłat lokalnych

Możliwość otrzymania wsparcia z instytucji pośrednictwa pracy i przeciwdziałania bezrobociu

Możliwość otrzymania pomocy od JST w staraniu się o środki finansowe z funduszy unijnych

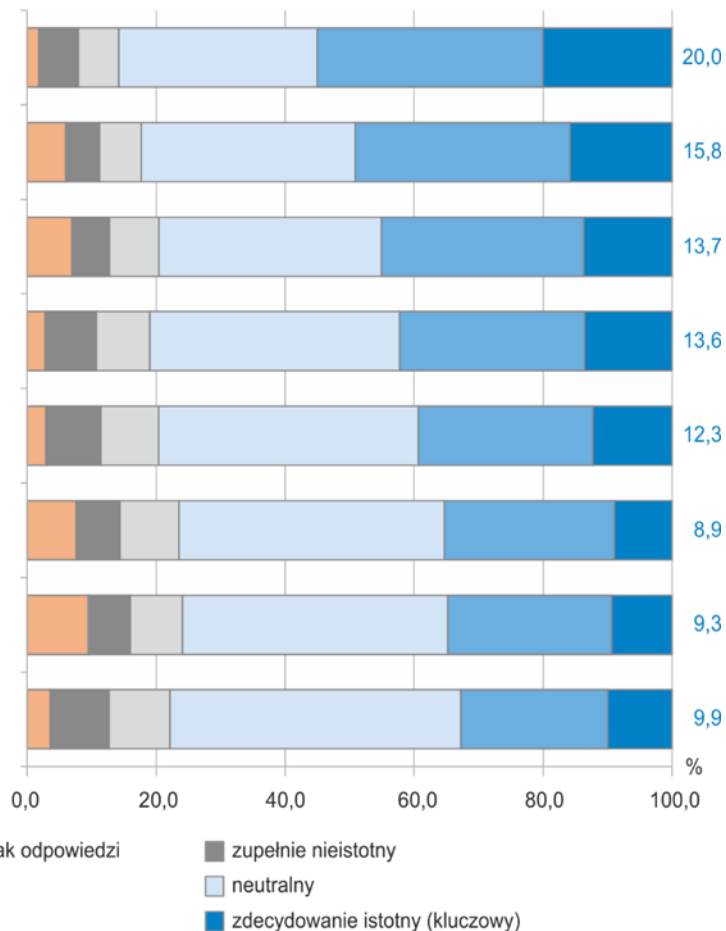
Możliwość korzystania z publicznego wsparcia finansowego od JST w zakresie kredytów preferencyjnych

Możliwość korzystania z publicznego wsparcia finansowego od JST w zakresie grantów, dotacji, subsydiów

Możliwość otrzymania pomocy od JST w zakresie doradztwa prawno-ekonomicznego

Możliwość otrzymania pomocy w ramach działalności na rzecz wspierania przedsiębiorczości, tzw. instytucji wspierania biznesu

Możliwość korzystania z publicznego wsparcia finansowego od JST w zakresie lokalnych funduszy poręczeń kredytowych

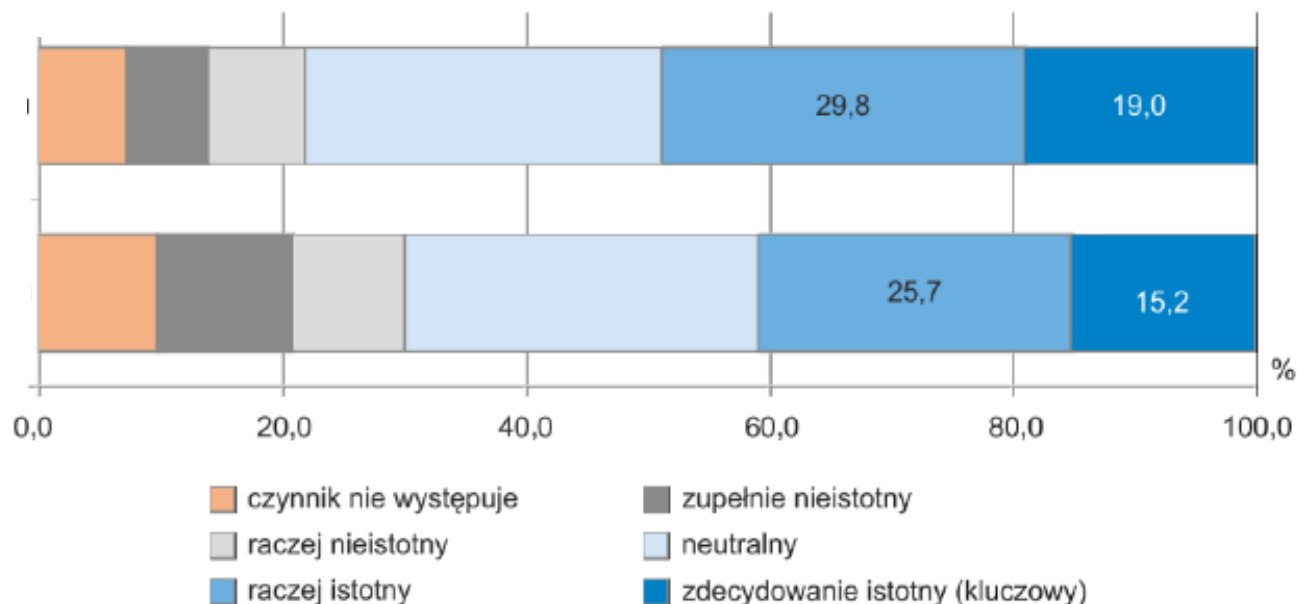
ZNACZENIE CZYNNIKÓW WSPARCIA ZEWNĘTRZNEGO

Poziom oceny znaczenia możliwości otrzymania pomocy od jednostek samorządu terytorialnego w staraniu się o środki finansowe z funduszy unijnych

Przedsiębiorstwa, w których w ciągu ostatnich 3 lat przychody uległy:

znacznemu
zwiększeniu

znacznemu
zmniejszeniu

WNIOSKI KOŃCOWE

- Powodzenie zrealizowanej pracy badawczej zależało w dużej mierze od aktywnego uczestnictwa oraz współpracy z przedsiębiorcami. Pomimo dobrowolności badania oraz niekorzystnego okresu realizacji badania ankietowego (okres świąteczno-noworoczny), łącznie otrzymano **44,9 tys. ankiet, co stanowiło 62% ogólnej liczby podmiotów** objętych badaniem
- Przedsiębiorcy dostrzegali wagę dla rozwoju i osiągania sukcesu wielu analizowanych czynników wewnętrznych. W świetle otrzymanych wyników, duże znaczenie przypisywane nowoczesnym składowym **systemów zarządzania przedsiębiorstwem, zasobami ludzkimi oraz relacjom z rynkiem korelowało z wyższymi wartościami miar wzrostu i rozwojem przedsiębiorstw**. Uzyskane opinie wskazywały, w pewnym sensie, na potrzebę działań prorozwojowych przez samych przedsiębiorców.
- W grupie czynników otoczenia lokalnego **popyt na towary i usługi, dostępność wykwalifikowanych zasobów kadrowych oraz przychylność społeczności lokalnej były w opinii badanych przedsiębiorców kluczowymi determinantami sukcesu ich przedsiębiorstw**.
- W grupie zmiennych otoczenia instytucjonalnego największe znaczenie przypisywano **sprawnie funkcjonującym podmiotom administracji publicznej, oraz możliwości otrzymania pomocy od JST w staraniu się o**

DZIĘKUJEMY ZA UWAGĘ!

dr Elżbieta Stańczyk, Urząd Statystyczny we Wrocławiu
e.stanczyk@stat.gov.pl

Raport z badania „Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości w sektorze MŚ” wraz z tablicami wynikowymi został zamieszczony na stronie internetowej GUS:

<https://stat.gov.pl/statystyki-eksperymentalne/badania-i-rozwoj-innowacyjnosc-spoleczenstwo-informacyjne/>